

	<p style="text-align: center;"><i>kárászi</i> ALAP</p>	
<p style="text-align: center;">2019. június 10.</p>	<p style="text-align: center;">K Á R Á S Z I független havilap</p>	<p style="text-align: center;">XXII. évfolyam 6. szám</p>

ÖNKORMÁNYZATI HÍREK

- A képviselő testület május 30-án tartotta soron következő ülését. A megbeszéléseken többek között elfogadták a képviselők Kárász Önkormányzata, és a Közös Hivatal 2018-as évi zárszámadását, a gyermekjóléti és gyermekvédelmi feladatok értékelését.
- Május hónap a pályázatok tekintetében elég sűrű volt, határidőben benyújtásra került a Magyar Falu program keretében meghirdetett Helyi identitás nevű pályázat, amely Kárász esetében a Faluház felújítását, eszközök beszerzését szolgálná. Az orvosi rendelő felújítását és orvosi eszközök beszerzését támogató kiírásra is pályáztunk. A Belügyminisztériumhoz a Hóvirág utca és a Petőfi utca (Futrinka utca) aszfaltozására adtunk be támogatási kérelmet. Köszönjük a Mecsek-Völgyesség-Hegyhát Egyesület munkatársainak a közreműködést!
- Az önkormányzat által üzemeltett postai szolgáltatásokat májusban 172-en vették igénybe, és 4 millió Forint forgalmat generáltak.
- A IX. Kárászi Pálinkaverseny közel 900 fő vendéget vonzott a településre, 318 párlatot neveztek a versenyzők. Minden segítőknek köszönöm a munkáját! Köszönjük a Mészáros Családnak, hogy a rendezvény idejére a területüket rendelkezésre bocsájtották!
- Nyertes LEADER pályázatnak köszönhetően elkészült a temető kivilágítása, a felszerelt 7 darab napelemes lámpa az esti biztonságérzetet növeli.
- Június 8-án kiírásra került a traktor, és munkagépek beszerzésre irányuló közbeszerzés, ha minden a tervek szerint alakul, akkor 60 nap múlva egy nagy erőgép fog Magyarereggy, és Kárász rendelkezésére állni.
- Várhatóan augusztus hónapban társadalmi munka keretében a temető a vadkárok miatt bekerítésre kerül, a pontos dátumról értesíteni fogjuk a lakosságot, várunk majd minden segítő kezet!
- Az aLap-ba szánt cikkeket kérjük, minden hónap 25-éig juttassák el a papielza@gmail.com email címre

Kárász, 2019. június 10.

Lép Péter polgármester

KME25

Avagy: A MI KIS FALUNK (Néhány gondolat fakanalokról, táppénzről, királyságról...)

Némi magyarázat a címhez, amely első ránézésre egy csonka rendszámnak tűnhet. De nem az.

KME, azaz: Keleti-Mecsek Egyesület. 25, vagyis: egy baráti hangulatú összejövétel alkalmával az Egyesület a múlt héten ünnepelte megalakulásának 25. évfordulóját. A találkozón Havasiné Szokoly Zsuzsanna – aki korábban a szászvári jegyző tisztsége mellett az Egyesület titkári feladatait is ellátta – egy nagyon részletes beszámolóban ismertette az elmúlt 25 év tevékenységét. Amíg a „sztárvendégeket”, a Völgységi Dalkör előadását néztem, lassan körvonalazódni kezdett bennem a saját beszámoló, persze, kicsit másképp. Lássuk.

'94 forró nyarát írtuk. Komám húsvét óta rágta a fülem, hogy menjünk el családosan Spanyolországba. Hosszas agitálást követően megadtam magam, vállalva a 38 órás utat (soha többet!), s a költségeket. De egy feltételt kikötöttem. Nem kispályázunk! – mondtam neki, ami azt jelentette, a többi fapados turistához képest mi kivágjuk a rezet. Két dolgot értettem ezalatt: egyrészt megnéztünk minden érdekességet, bármennyibe került is. Másodjában pedig amíg a csoportos utazás többi résztvevője szolidan sétálgatott a korzón, s esetleg egy fagyit engedett meg magának, addig kettőnk a délelőttök már valamelyik tengerparti bár teraszán értek. Itt a homokos fövényen nyertem beavatást a Sangria rejtelseibe. Pontosabban: mialatt a két feleség a tengerparton monokinizett, addig komámmal viharvert kalózhajók módjára, már a délelőtt folyamán félárbcra ereszkedtünk a spanyol gyümölcsbor hathatós eredményének köszönhetően. Ez azért volt érdekes, mert kettőnkön kívül más illuminált állapotú turistát nem igen lehetett látni. Hamar kiderült, hogy ez a vendéglátó intézmények dolgozóinak sincs túlságosan az ínyére. Egyik helyen a tulaj – miután megcsodáltam a mives italkeverő fakanalakat – azt mondta (jobban mondva kézzel-lábbal mutogatta), hogy nekem adja valamennyit, csak menjünk már máshová. Így egy marék fakanállal távoztunk, hogy egy másik csehót részesítsünk előnyben. Az elhíresült kanalakat egyébként évekig őrizgettem, csakúgy, mint Montserrat vagy a Sagrada Família emlékét, a többi Gaudí-csodával egyetemben.

Bocsánat, én a KME25-ről szeretnék beszélni, s közben leragadtam Costa Brava-n. Tehát:

Mivel kivágtuk a rezet, a félretett pénzem teljes egészében Spanyolhonban maradt. Nem aggódtam miatta, majd bepótolom, hisz elég jól kerestem az erdészetnél. Illetve nem is a keresetem volt sok, hanem a munkával járó egyéb „csurran-cseppen”. Hanem aztán, itthon villámcsapásként ért a hír. Mobiltelefon hiányában Pál Attila a lépcsőnkön ülve várt rám és tudatta, hogy már nincs munkahelyem. Az erdészetnél ekkor kezdődtek meg a leépítések, s a távollétem alatt pont velem kezdtek. Nem emlékszem, hogy azóta volt-e olyan éjszakám, mint az a bizonyos. A Földközi-tenger napjától csokoládé barnán forgolódtam az ágyban, s próbáltam összerakni magam. Hogyan tovább? Se pénz, se posztó. A Sangria keverőkkel nem sokra megyek! De a barát, az barát, Páll Ati egyéb jó tanácsokkal is ellátott. Mit aggódsz – mondta –, menj el a Mártához, aztán csak lesz valahogy. A másnap reggel már Márta doktor úr rendelőjében ért, s bizonytalan időre szóló táppénzes papírral a zsebemben távoztam. (Aki táppénzen van, azt nem lehet kirúgni.) A köztudatba a dolog úgy ment ki, hogy munkanélküli vágányra kerültem.

Már az őszben jártunk, nagydologra készült az ország. Gőzerővel folytak a második szabad helyhatósági választások előkészületei. Karcsi bácsi nem szándékozott újra ringbe szállni, így Kárász nagy versengésnek nézett elébe. Attila, Jenő, Ibolya néni.... Amíg a falu a választási láztól nyüzsgött, én végre ki tudtam pucolni a házmögötti szederindást. Időm volt bőven, s unatkozni sem unatkoztam

túlságosan, hiszen Harka Pista bácsival a jó szomszédi viszonyt olyan szinten gallyra vágtuk, hogy arról egy kisebb regényt írhatnék. Az idegállapotom meglehetősen ingatag volt, aminek Pogrányi Gyula itta meg a levét. Az erdészetről ő volt a közvetlen főnököm, s a leépítésemben ő is közrejátszott. Egyszer elküldte hozzám a Kis Papp Janikát, hogy most már ne szórakozzak tovább, vessek véget a táppénznek, mire Janikának a szedervágó-macsétával egy nagyon határozott eligazítást tartottam, aminek következtében kollégám sebesen távozott. Többet aztán nem csesztettek. Szegény Gyula évekig került – joggal, hisz akárhányszor megláttam a kárászi kocsmában (elég sűrűn találkoztunk), mindig viszketett a tenyerem. Főnököm szerencsére ilyenkor mindig sietve távozott. Akkor még nem tudtam, hogy életem egyik legjobb dolgát tette velem, azóta is hálás vagyok neki. Deák Attila még évekig mondogatta: „Még mindig az UAZ kormánya mögött ülné és Seres Kálmán féle svájcisapkában szállítanád a favágókat.

Már megint elkalandoztam. Koncentráljunk a lényegre: KME25.

Tehát a választások. Egy nap Mezei Attila állt meg mellettem az autójával, egy időmilliomos lazaságával baktattam anyuhoz ebédelni. Hallotta, hogy munka nélkül vagyok, Szászváron most alakul egy civil szervezet, amely a környék falvait fogná egybe és az ő kezdeményezésére az Egyesület legfőbb programja a turizmus újraindítása lenne. Hamarosan a munkaügyi központon keresztül meghirdetnek egy állást, mit szólnék hozzá, ha én is megpróbálnám? Attila nem kertelt, azt is elmondta, hogy ezt a pozíciót tulajdonképpen magának szánta, mivel a dolgai az akkori munkahelyén nem a legfényesebben álltak, de úgy néz ki, talán egyenesbe kerül. Mivel a szederindát és Harka Pista bácsit már meglehetősen untam, no, meg túl sok lehetőségem nem akadt, igent mondtam. Arról persze bölcsen hallgattam, hogy én nem munkanélkülin vagyok, hanem Márta Joe jóvoltából még mindig táppénzen.

Attila finoman arra is célzott, hogy ezt a turisztikai dolgot valószínű csak akkor lehet nyélbe ütni, ha Kárászon ő lesz polgármester, mert a többi jelöltnek ez annyira nem szívügye, sőt, Jenő egyenesen ellenzi. Az elköteleződés nálam semmiféle problémát nem okozott, hisz Attila már korábban bevont a Faluszépítő Egyesület munkájába, s tudtam, jobb polgármestere nem lehet Kárásznak. Így alakult, hogy 1994-ben én is az urnák elé járultam, s kis családommal letettük voksunkat a turisztikára. A történethez hozzátartozik, hogy nem sokkal ezt megelőzőleg Mezei Feri bácsi és apu között volt némi telekhatár vita, ami – hogy is mondjam csak – nem nagyon használt a választási előkészületeknek, de lássuk be, fater mindig is racionális ember volt... Ha csak néhány ponttal, de Attila győzött, megelőzve Jenőt és Iboly nénit. (Míg élt, Iboly néni ezt mindig apu szemére hányta, hisz az öregem előtte teljes mellhosszal őt támogatta.)

Attila polgármesterként teljes mellszélességgel tolt a turisztikai kezdeményezést, hisz ő már akkor tökéletesen átlátta, hogy ez lehet a térség egyik – ha nem az egyetlen – kitörési pontja. Elérkezett a meghallgatás ideje, azt hiszem, heten voltunk jelentkezők, s a meglehetősen vegyes társaságból végül én lettem a befutó. Az állást a munkaügyi központ támogatta, így a meghallgatáson Töpfner Ádi is jelen volt. Ekkor derült ki, hogy én nem vagyok munkanélküli. Derült égből a mennykőcsapás!!! Azt hittem, Püske Matyit megüti a guta, rögtön zártkörűvé alakult a tanácskozás. Rövid, de annál hathatósabb vita után Ádi kézbe vette a dolgot: kiíratom magam betegállományból, elmegyek egy napra munkanélküli, s indulhat a mandula.

S elindult! S forradalmat írtunk! Öt évig a falusi vendéglátás terén a Keleti-Mecsek Egyesülete volt Magyarország királysága.

KILÉPEK EBBŐL A TAPOSÓMALOMBÓL

Akik ezt a szólásformát (frazémát) említik beszédükben, bizonyára nem gondolnak arra, hogy a *taposómalom* szavunknak egykor volt eredeti (elődleges) jelentése is. Baranya megyében már csak az idősebb emberek emlékeznek arra, hogy megszerte több *taposómalom* létezett.

A *taposómalom* szavunknak két jelentése van: 1. Taposókerékkel hajtott régi malom. 2. (A választékos beszédben) Fárasztóan egyhangú munka <hely> (ÉKsz² 1308.). Részletesebb magyarázattal: „1. (Történelmi fogalomként) rabszolgák vagy állatok által taposókerékkel hajtott kezdetleges malom. 2. (Átvitt értelemben) Fárasztóan egyhangú, kimerítő és lélekölő munka, foglalkozás v. olyan munkahely, ahol ilyen munkát kell végezni”. – *A régi hivatalok taposómalmában robotolt.* □ *Egy nagy taposómalom az élet, melyben, ha lesüllyedni nem akarunk, előre kell iparkodnunk* (EÖTVÖS JÓZSEF)” (ÉrtSz. VI, 502.). Ma már nehéz elképzelnünk, hogy a *taposókerék* forgását miként lehetett biztosítani. „A taposókerék olyan, csaknem függőleges tengelyű nagy kerék v. korong, melynek lejtős vagy lépcsős lapját a rajta látszólag felmenni akaró állat vagy ember lábnyomásával az ellenkező irányban forgásba hozza úgy, hogy maga a menő egy helyben marad, a kerék pedig hátrafelé forog. *Lovak hajtották a taposókereket.* (ÉrtSz. VI, 502.). FILEP ANTAL szerint olyan megoldás is volt, hogy az emberek bementek a kerékbe, és ott taposták a lapátokat (Magyar Néprajzi Lexikon 4: 558–561.). A *taposómalom* forgó kereke függőlegesen állt, a *vizesmalomé* meg horizontálisan.

FILEP ANTAL szerint a *taposómalom* szinonimája a *vizesmalom* szó. Valószínűen két külön szerkezetről van szó. A *taposókereket* jobbra csak a kisebb őrlő és olajütő malmokban alkalmazták, majd ennek mintájára a *vizesmalom vizeskereket* is taposással hozták mozgásba erősebb férfiak, ha kevés volt a víz a malomárokban. Olajütő malom működött régen a baranyai Mekényes községben (BMFN I, 1/2 a *Fölső olajmalom* szócikkben; műszaki leírása: Ethn. LXXVII [1966] 266–293.). A Völgységben a kárászi *Peske -malom* eredetileg *vizesmalom* lehetett, majd taposással kezdték működtetni. MÁTÉ GÁBOR szerint Mohács közelében, a Csele-patak vizével ma is működő *vizesmalom* a *Szent Miklós-malom*. Ennek van *taposókereke* is. Ebbe be kell menni, és taposással, lépdeléssel, azaz helyben járással lehet a kereket mozgásba hozni. Ez igen nehéz, fáradságos munka. Tudunk arról is, hogy a Völgységben bizonyos malmokban a malomkerék mozgatása *kerékgázolással* történt. A *vizeskerék* fölé kifeszített erős rúdba kapaszkodtak a férfiak (ritkábban nők is), és gyors ütemben taposták a kerék lapátjait (Völgységi tájszótár, 2018. 259. a *kerékgázolás* szócikkben.).

A *taposómalom* szó átvitt jelentése tette lehetővé, hogy e szóval szólás keletkezett. (L az ÉKsz² 1308. oldalán a szó második jelentését!) Amikor a *taposómalmok* még működtek, az ott dolgozó személyek gyakran gondolhattak arra, hogy a malomkerék taposással történő mozgatása igen fáradságos munka. Így ha belőle kiléphettek, az nagy megkönnyebbülést jelenthetett számukra. Először csak konkrét értelmű lehetett ennek a szókapcsolatnak: *kiléptem a taposómalom [kerékéből]* → *kiléptem a taposómalomból*. Ahogy a taposómalmok feledésbe merültek, a szó egyre jobban átkerült a konkrét síkról az elvont nyelvi síkra, és hozzátapadt ez a másodlagos jelentés: ’nehéz, fáradságos, kimerítő, lélekölő munka’. Úgy is felfoghatjuk, hogy az elvont(abb) fogalmat képből jelenítették meg azok, akik ezt a szót már átvitt értelemben is kezdték használni. (A *konkrét* és *elvont* fogalmak kapcsolatához l. még HADROVICS LÁSZLÓ: Magyar történelmi jelentéstan. Budapest, 1992. 55, 69.). Az említett síkváltás sok szavunk jelentéstörténetében nyomon követhető. – A címűl írt szólásnak ilyen alakváltozata is van: *tapossa a malmot* ’megerőltetően és/vagy kényszerből kimerülésig dolgozik, robotol’ (BÁRDOSI VILMOS: Magyar szólástár. Budapest, 2004. 225.).

A kárászi Faluház júniusi programjai

06.04. kedd	14:30-15:30	Agrár fogadóóra Nemes Balázssal
06.06. csütörtök		Tartás – és közérzetjavító torna
<i>06.08. szombat</i>		<i>Faluház foglalt</i>
06.10. hétfő		Faluház zárva tart!
06.11. kedd		Masszázs
06. 12. szerda		Kárászi Összefogás Egyesület összejövele
06.13. csütörtök		Tartás – és közérzetjavító torna
<i>06.15. szombat</i>		<i>Faluház foglalt</i>
06. 20. - 23.		Gombászünnep
06.25. kedd		Masszázs
06. 25. és 28.		Gyermektábori program a Pajtaépületben

IKSZT, Teleház nyitva tartás:

Hétfő-csütörtök: 08:00-16:00
Péntek: 08:00-14:00

*Szombaton és vasárnap a falu programjaihoz igazodva
Telefonszámunk: 72/671-304, email címünk: karaszifaluhaz@gmail.com
A programok változtatási jogát fenntartjuk.
Szeretettel várjuk programjainkra!*

A POSTA HÉTFŐTŐL-PÉNTEKIG 8:00-14:00 ÓRÁIG TART NYITVA.

*Kérjük, mondják el további igényeiket, ötleteiket!
Siposné L. Petra és Bartalovics Gabriella
a Faluház munkatársai*

A Kárászi Összefogás Egyesület 2019. június 12 -én 17 órakor tartja következő összejövetelét.

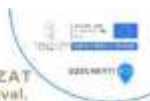
Kérem a belépni szándékozó tagokat jöjjenek el ők is. Belépés után a tagdíjat is befizethető.

Egyesületünk jún. 22- én kirándulást szervez Szennára. A busz megtelt, kérem a jelentkezőket, aki valamilyen ok miatt nem tud mégsem jönni, időben jelezze felém a 30/ 377 7557 telefonszámon, hogy helyette más eljöhessen. Köszönöm.

Mindenkit szeretettel várunk!

Óbertné Marika

A KÁRÁSZ KÖZSÉGI ÖNKORMÁNYZAT
ezúton sok szeretettel meghívja családjával,
kisebítőjével együtt az

Elszármazottak Találkozója

rendezvényére.

2019. július 27. - 14:00

7333 Kárász, Fürdő utca 10.

Részvételi szándékát kérem jelezze 2019. július 10.-ig a
+36 72 / 671 - 304 telefonszámon vagy a karaszifaluhaz@gmail.com
e-mail címen.

A rendezvény az EPOP - 1.3.5-16 - 2016 - 000406 projekt keretében
valósul meg. A programváltozás jogát fenntartjuk.

Kedves Elszármazott!

**KIÁLLÍTÁSUNKHOZ SEGÍTSÉGET
SZERETNÉNK KÉRNI.**

A Találkozó során kiállítást tervezünk kárászi képekből, illetve régi
kárászi tárgyakból.

Kérjük, ha van fotója, esetleg olyan régi tárgya, ami Ön számára a
kárászi kötődést jelenti, hozza magával és ossza meg velünk.

A jelentkezés alkalmával kérem jelezze, ha várhatunk Öntől
bármilyen kárászi emléket, hogy névtáblát és helyet biztosíthassuk.

Papírképek, fotók, albumok: lehetőség van szkennelni a helyszínen.
A képeket még aznap visszaadjuk.

További információ a honlapunkon - www.karasz.hu - illetve a
facebook oldalunkon - I love Kárász - találhat, illetve kérdéseivel
kapcsolatban a +36 72 / 671 - 304 telefonszámon és a
karaszifaluhaz@gmail.com címen állunk rendelkezésére!

